

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่
ของจังหวัดขนาดกลาง กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

จัดทำโดย นายพิพัฒน์ บุญคุ้มอยู่
รหัส 9885

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 98
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่
ของจังหวัดขนาดกลาง กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

จัดทำโดย นายพิพัฒน์ บุญคุ้มอยู่
รหัส 9885

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 98
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร
นักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

ลงชื่อ.....

นายอารักษ์ พรหมณี
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

นายวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

นางสาวบรรจงจิตต์ อังศุสิงห์
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา เพื่อเผยแผ่หลักคำสอนที่ดีงามให้แก่ประชาชนมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ถือเป็นเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายที่ทำให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) ได้กำหนดเป้าหมายหลักสำหรับการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ตามแผนกลยุทธ์หมุดหมายที่ 12 “ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้ต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต”

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่องแนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ ของจังหวัดขนาดกลาง กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 2 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายของการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อสร้างต้นแบบของชาติ สามารถนำไปใช้ในบริบทจังหวัดขนาดกลาง และพัฒนาใช้กับทุกวัดต่อไป

2. เพื่อสนับสนุนวิสัยทัศน์ “ขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาสู่ประชาชนและชุมชน ด้วยแรงศรัทธาอย่างยั่งยืน ภายในปี พ.ศ.2573 (ค.ศ.2030)” ของตำแหน่งเป้าหมาย “รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ” เพื่อตอบรับวิสัยทัศน์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อเป็น “องค์กรขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาสู่ความมั่นคง สังคมดำรงศีลธรรม นำสันติสุขอย่างยั่งยืน” และความสอดคล้องในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ภายในปี ค.ศ.2030 หรือ พ.ศ.2573 ของการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม มีความสุข รวมทั้งการส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติ ดังนั้น แรงศรัทธาของประชาชนต่อพระพุทธศาสนา จึงเป็นปัจจัยเร่งเร้าที่สำคัญของการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาได้นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายแนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ โดยสร้างโมเดล $E = MC^2$ แบ่งการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ เป็น 3 ระยะ คือ (1) ระยะแรกเข้า (Early Bird) คือ การรวบรวมข้อมูล และทำการประเมินวัดทั้งจังหวัด เพื่อให้ทราบสถานะของวัดเป็นเบื้องต้น และกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา (2) ระยะรณรงค์ขับเคลื่อน (Movement) คือ การชี้แจงทำความเข้าใจกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนโครงการ การอบรมพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ผู้เผยแผ่ รณรงค์การจัดกิจกรรมเผยแผ่ของวัด รวมทั้งส่งเสริมการเผยแผ่โดยเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การบรรยายธรรมผ่าน facebook และการจัดตั้งวัดพี่เลี้ยง เพื่อช่วยเหลือวัดอื่น ๆ (3) ระยะเวลาตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงาน (check and correction) คือ การทบทวนตรวจสอบ วิเคราะห์สาเหตุวัดที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินเพื่อหาหนทางแก้ไข และหากมีสาเหตุเรื่องการขาดแคลนพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ ก็เร่งรัดการจัดการฝึกอบรม หากการดำเนินการในปีแรกประสบผลสำเร็จ นำเสนอผู้บริหารระดับสูง ให้ขยายผลไปจังหวัดขนาดกลาง และทั้งประเทศต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มที่ 4 (GP 4) คือ ท่านอาจารย์อารักษ์ พรหมณี ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านตรวจพิจารณาแก้ไขรายงานและให้คำแนะนำให้กำลังใจที่มีความสำคัญยิ่ง ทำให้รายงานฉบับนี้มีข้อมูลที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์สามารถอ้างอิงได้ รวมทั้งอาจารย์วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์ อาจารย์บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ ที่ให้ข้อเสนอแนะ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่กรุณาให้โอกาสข้าพเจ้าเข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้บริหารระดับสูง - ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส. 1) รุ่นที่ 98 ของสำนักงาน ก.พ. ประจำปี พ.ศ. 2566 นี้ และขอขอบคุณข้าราชการและบุคลากรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร ที่ทำงานกันอย่างหนักในระหว่างที่ข้าพเจ้าเข้ารับการอบรม และท้ายที่สุดขอขอบคุณเพื่อน ๆ GP 4 ที่ให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า จนสามารถจัดทำรายงานฉบับนี้สำเร็จลงได้ รวมทั้งขอขอบคุณ คณะผู้จัดหลักสูตรนักบริหารระดับสูงของสำนักงาน ก.พ. ทุกๆท่านที่ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการอบรม

นายพิพัฒน์ บุญคุ้มอยู่

29 สิงหาคม 2566

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ (ถ้ามี)	ซ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	9
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	13
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	15
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	16
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	22
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	29
3. แผนพัฒนาตนเอง	
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	30
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	30
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	31
บรรณานุกรม	33
ภาคผนวก	34
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	35

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนวัดในจังหวัดกำแพงเพชร แยกอำเภอ	หน้า 19
ตารางที่ 2 ข้อมูลจำนวนวัด และปีพุทธศักราชของวัดที่เป็นวัดอุทยานการศึกษา วัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น	หน้า 20
ตารางที่ 3 สรุปแผนการดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่	หน้า 28

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ภาพแสดงความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ แผนระดับชาติ และนโยบายรัฐบาล	หน้า 11
ภาพที่ 2 โครงสร้างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	หน้า 13
ภาพที่ 3 แผนที่การแบ่งเขตการปกครองอำเภอในจังหวัดกำแพงเพชร	หน้า 18

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

ประเด็นการศึกษาในครั้งนี้ คือแนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ของจังหวัดขนาดกลาง กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายของการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อสร้างต้นแบบของชาติ สามารถนำไปใช้ในบริบทจังหวัดที่มีสภาพของวัดใกล้เคียงกัน และพัฒนาใช้กับทุกวัดต่อไป

2.1.1 สภาพปัญหาและความท้าทาย

ประเทศไทยที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นเสาหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ วัดจึงถือเป็นสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทย ต่อมาวัดกลายเป็นสถานที่ที่ผู้คนในทุกระดับมาใช้ประโยชน์ จนทำให้วัดอาจมีสภาพแวดล้อมที่มีความสกปรก ไม่เรียบร้อย จากปัญหาขยะ รวมทั้งการนำสุนัข แมว สัตว์อื่น ๆ มาปล่อยเป็นภาระแก่วัด ประเด็นข้อสงสัยของผู้คน โดยเฉพาะชาวพุทธ มักมีความคาดหวังอย่างสูง อยากให้วัดมีการพัฒนาเป็นสถานที่ร่มรื่น สงบ สะอาด เป็นสถานที่ในการทำบุญ และบำเพ็ญกุศล และทำหน้าที่ศูนย์กลางของชุมชนในการพัฒนาจิตใจ และให้ความรู้ในการพัฒนาตัวเอง

เมื่อวัดเป็นสถาบันทางพระพุทธศาสนาของสังคมโดยรวม ชาวพุทธทุกคนเริ่มตั้งแต่พระสงฆ์ตลอดไปจนถึงพุทธศาสนิกชนทุกคน ต่างตระหนักของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามที่มีโอกาส เพราะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการคงอยู่ และความเจริญงอกงามของพระพุทธศาสนาได้สืบต่อไปในอนาคต ซึ่งการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเอื้อเฟื้อ ไม่ทอดธุระ ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาทุกรูปแบบ เริ่มตั้งแต่ เคารพนับถือในพระพุทธศาสนา เชื่อฟังในคำสอน และนำไปปฏิบัติ ทำหน้าที่พุทธศาสนิกชนที่ดี โดยช่วยพัฒนาพระพุทธศาสนาทั้ง 2 ทาง คือ ทางกายได้แก่ การช่วยบำรุงสิ่งก่อสร้างถาวรวัตถุ ช่วยกันรักษาสถานสถาน ไม่ทำลายสิ่งปลูกสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา และทางใจ คือ การทำคุณงามความดี ได้แก่ การรักษาศีล 5 การมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ละอายใจต่อการทำบาป และรักการทำบุญ เป็นต้น

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของผู้คนและสังคมมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันในทุก ๆ ด้าน มีสิ่งยั่วยุ แห่ลอบบายมุข วัฒนธรรมต่างชาติ ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน จนมีการละทิ้งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย คนรุ่นใหม่มีความสนใจในพระพุทธศาสนาน้อยลง มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องเก่าและไกลตัว ดังนั้น คนไทยจึงห่างหายจากการเข้าวัด รวมทั้งวัดเองมีความอ่อนแอหลงในการสร้างศรัทธา การทำหน้าที่การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาน้อยลง และลดบทบาทจากการเป็นศูนย์กลางชุมชนเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เล็งเห็นว่า การจะให้ประชาชนหันกลับมาเข้าวัด และทำอย่างอะไรที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเจ้าของวัด เกิดความหวงแหน เห็นคุณค่าและประโยชน์ของวัดใน

ฐานองค์กรทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาวัด ด้วยความสามัคคี และวัดต้องไปทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น โดยมีกิจกรรมที่บูรณาการร่วมกับชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2.1.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้อธิบายความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ คือ การทำให้ขยายกว้างขวางออกไป ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ทราบ และประพฤติปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ไม่หลงมกมาย ดังนั้น การเผยแผ่ เป็นหนทางหนึ่งที่ดีที่ดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ให้อยู่คู่กับประเทศไทย หากไม่มีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาก็จะค่อย ๆ ลบเลือนหายไปจากสังคม ประชาชนอาจย่อหย่อนทางศีลธรรม จนไม่สามารถประพฤติตัวเองให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ตามที่สังคมพึงประสงค์ได้

เหตุผลที่ผู้ศึกษาเลือกจังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากผู้ศึกษาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ที่จะทราบข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ โดยเป็นจังหวัดขนาดกลาง (หมายถึง จังหวัดที่วัดทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่ 400 – 800 วัด ตามแนวทางของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กำหนดไว้เพื่อแบ่งกลุ่มจังหวัดในการบริหาร) จังหวัดนี้มีความหลากหลายของประชากรต่างวัฒนธรรม อันเรียกว่า เป็นพหุวัฒนธรรม คือวัฒนธรรมชาวเหนือ วัฒนธรรมคนภาคกลาง วัฒนธรรมคนอีสาน รวมทั้งมีกลุ่มชาติพันธุ์ ที่หลากหลาย (กระเหรี่ยง มูเซอ เป็นต้น) เป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และการเกษตรสมัยใหม่ที่ผสมผสานกัน ดังจะเห็นได้ว่ามีโรงงานผลิตเบียร์ โรงไฟฟ้าชีวมวล ประกอบกับประชาชน นับถือพระพุทธศาสนา ร้อยละ 99 มีผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม เพียงร้อยละ 1 รวมทั้งเป็นที่ตั้งของสำนักงานเจ้าคณะภาค 4 ที่ดูแลวัดในจังหวัดปกครอง รวม 4 จังหวัด คือ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ สมควรเป็นพื้นที่ในการทดลอง (Sandbox) ในสิ่งที่ไม่เคยดำเนินการในอดีต ดังนั้น การศึกษาแนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ สามารถขยายผลเพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาวัด ใน 4 จังหวัดของภาค 4 ของเขตปกครองคณะสงฆ์ และพัฒนาเป็นต้นแบบวัดในระดับชาติต่อไป

ดังนั้น เพื่อความเข้าใจสภาพพื้นฐานของจังหวัดกำแพงเพชร จึงขอให้ข้อมูลโดยสรุปดังนี้

จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 358 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก และอำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอโพธิ์ทะเล

อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ขนาดพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ 8,607.5 ตารางกิโลเมตร (5,379,687.5 ไร่) เป็นพื้นที่การเกษตรประมาณ 5,358.15 ตารางกิโลเมตร (3,348,847 ไร่) ป่าไม้ 2,184.7 ตารางกิโลเมตร (1,365,437.5 ไร่) พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่อื่น ๆ อีกประมาณ 1,064.65 ตารางกิโลเมตร (665,403 ไร่)

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดกำแพงเพชรมีแม่น้ำปิงไหลผ่านเป็นระยะทางยาวประมาณ 104 กิโลเมตร มีลักษณะภูมิประเทศ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนล่างแบบตะพักลุ่มน้ำ (ALLUVIAL TERRACE) มีระดับความสูงประมาณ 43-107 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง อยู่บริเวณทางด้านทิศตะวันออกและใต้ของจังหวัด

ลักษณะที่ 2 เป็นเนินเขาเตี้ยๆ สลับที่ราบ พบเห็นบริเวณด้านเหนือ และตอนกลางของจังหวัด

ลักษณะที่ 3 เป็นภูเขาสลับซับซ้อน เป็นแหล่งแร่ธาตุ และต้นน้ำลำธารต่างๆ ที่สำคัญ เช่น คลองวังเจ้า คลองสวนหมาก คลองขลุง และคลองวังไทร ไหลลงสู่แม่น้ำปิง

การปกครอง แบ่งออกเป็น 11 อำเภอ 78 ตำบล 823 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองกำแพงเพชร	7. อำเภอลานกระบือ
2. อำเภอไทรงาม	8. อำเภอทรายทองวัฒนา
3. อำเภอลองลาน	9. อำเภอปางศิลาทอง
4. อำเภอขามเฒ่า	10. อำเภอปางศิลาทอง
5. อำเภอลองขลุง	11. อำเภอโกสัมพีนคร
6. อำเภอพรานกระต่าย	

ข้อมูลเกี่ยวกับวัดในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวนรวม 627 วัด แยกเป็น สังกัดมหานิกาย 590 วัด ธรรมยุต 37 วัด โดยมีอำเภอที่มีวัดมากที่สุด คือ อำเภอเมืองกำแพงเพชร รองลงมา คือ อำเภอขามเฒ่า และ อำเภอโกสัมพีนคร อำเภอที่มีวัดน้อยที่สุด คือ ทวายทองวัฒนา และอำเภอบึงสามัคคี (จำนวน 24 วัด และ 25 วัด)

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนวัดในจังหวัดกำแพงเพชร แยกอำเภอ

ข้อมูลจำนวนวัด จังหวัดกำแพงเพชร (แยกอำเภอ)				
ลำดับที่	อำเภอ	มหานิกาย	ธรรมยุต	รวม
1	เมืองกำแพงเพชร	150	14	164
2	ไทรงาม	48	2	50
3	คลองลาน	45	9	54
4	ขามเฒ่า	98	2	100
5	คลองขลุง	61	3	64
6	พรานกระต่าย	40	1	41
7	ลานกระบือ	39	1	40
8	ทวายทองวัฒนา	24	0	24
9	ปางศิลาทอง	29	2	31
10	บึงสามัคคี	25	0	25
11	โกสัมพีนคร	31	3	34
	รวม	590	37	627

ที่มา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร

และด้านข้อมูลวัดที่ได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาวัด ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน (ปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์) ในปัจจุบัน (กรกฎาคม 2566) มีวัดได้ผ่านเกณฑ์การพัฒนาใน 3 ประเภท (วัดอุทยานการศึกษา วัดพัฒนาตัวอย่าง วัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น) เพียง 20 วัดเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 3.20 ของจำนวนวัดทั้งจังหวัด

ตารางที่ 2 ข้อมูลจำนวนวัด และปีพุทธศักราช ของวัดที่เป็นวัดอุทยานการศึกษา วัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น

ข้อมูลจำนวนวัด และปีพุทธศักราช ของวัดที่เป็นวัดอุทยานการศึกษา วัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น						
จังหวัดกำแพงเพชร						
ที่	ชื่อวัด	ตำบล	อำเภอ	อุทยานการศึกษา ในวัด	วัดพัฒนาตัวอย่าง	วัดพัฒนาตัวอย่าง ที่มีผลงานดีเด่น
1	พระบรมธาตุ พระอารามหลวง	นครชุม	เมือง	ไม่มีข้อมูล	2507-2509	2516
2	นาควัชรโสภณ พระอารามหลวง	ในเมือง	เมือง	2538	2539	-
3	คูยาง พระอารามหลวง	ในเมือง	เมือง	ไม่มีข้อมูล	2545	2555
4	ไตรภูมิ	ถ้ากระต่ายทอง	พรานกระต่าย	ไม่มีข้อมูล	2516-2519	2522
5	กุฎิการาม	พรานกระต่าย	พรานกระต่าย	ไม่มีข้อมูล	2520-2521	2522
6	คฤหบดีสงฆ์	ท่าพุทรา	คลองขลุง	ไม่มีข้อมูล	2511-2514	2540
7	โค้งวิไล	คลองขลุง	คลองขลุง	2520	2525	2538
8	เทพนิมิตมงคล	ไทรงาม	ไทรงาม	ไม่มีข้อมูล	2526	-
9	ดอนแดง	ดอนแดง	ขาณุวรลักษบุรี	ไม่มีข้อมูล	2522-2523	-
10	แสนสุข (ธรรมยุต)	แสนตอ	ขาณุวรลักษบุรี	ไม่มีข้อมูล	2540	-
11	คลองลาน	คลองลานพัฒนา	คลองลาน	ไม่มีข้อมูล	2531	-
12	อมฤต	ลานดอกไม้ตก	โกสัมพินคร	ไม่มีข้อมูล	2543	-
13	ถาวรวัฒนา (ใต้)	ถาวรวัฒนา	ทรายทองวัฒนา	2544	2547	2551
14	ฤกษ์ห่วยสามัคคี	วังยาง	คลองขลุง	2542	2556	-
15	แก้วศรีวิไล	ทุ่งทราย	ทรายทองวัฒนา	2555	2560	2562
16	อัมพาพนาราม	วังไทร	คลองขลุง	2561	-	-
17	ไพโรสถรัตนาราม (ธรรมยุต)	คลองน้ำไหล	คลองลาน	2561	2563	2566
18	ป่ากาวนาราม	เพชรชมพู	โกสัมพินคร	2561	2563	-
19	เกาะรากเสียดนอก	เพชรชมพู	โกสัมพินคร	2563	2566	-
20	บ่อสามแสน	หนองปลิง	เมือง	2564	-	-
			ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร			กค. 2566

รวมทั้งมีวัดเข้าร่วมโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพียง 250 วัด (คิดเป็น ร้อยละ 40) สรุป วัดในจังหวัดกำแพงเพชร ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาวัด คิดเป็นร้อยละ 43 เท่านั้น จึงเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาวัดในจังหวัดกำแพงเพชร ยังไม่ประสบความสำเร็จ จากการสังเกตของผู้ศึกษา พบว่ามีปัจจัยความล้มเหลว คือ

1.สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กำหนดเกณฑ์การพัฒนาวัด ที่ยังไม่มีทิศทางทำงานที่ต่อเนื่องสอดคล้องกัน เช่น กรณีการแบ่งหมวดผลงานของการพัฒนาที่ใช้ประเมินแตกต่างกัน

2.ขาดการสร้างองค์ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในวิธีการ และขั้นตอนการพัฒนาวัด แก่พระสงฆ์ ประชาชน และชุมชนรอบวัด

3.ปัจจัยด้านความพร้อมของภาวะผู้นำ เช่น เจ้าอาวาสวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ นายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เต็มใจในการดำเนินการพัฒนาวัด

4.ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม เช่น การสนับสนุนของชุมชน การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ การสนับสนุนจากภาคเอกชน

สำหรับในวัดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาวัด มีปัจจัยความสำเร็จ ดังนี้

1.วัด และชุมชนรอบวัด มีความร่วมมือเกื้อกูล มีความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้นำ และประชาชน

2.ปัจจัยการแข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงให้วัด และชุมชน เช่น รางวัลหมู่บ้านโอท็อป ชุมชนคุณธรรม ดีเด่น หมู่บ้านรักษาศีลห้าดีเด่น เพื่อช่องทางในการรับรางวัลในส่วนบุคคลมากขึ้น เช่น การเลื่อนสมณศักดิ์ นายอำเภอแหวนเพชร นายก อบต.ดีเด่น เป็นต้น

3.วัดที่มีปูชนียวัตถุที่เก่าแก่ หรือมีชื่อเสียงในด้านศรัทธาความเชื่อของคน ทำให้ได้รับปัจจัยด้าน เงินทอง ที่มากพอที่พัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาเยี่ยมสักการะ

2.1.3 ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนา

การสร้างเสริมความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา เพื่อเผยแผ่หลักคำสอนที่ดั่งามให้แก่ประชาชนมี ค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ถือเป็นเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายที่ทำให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) ได้กำหนด เป้าหมายหลัก สำหรับการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ตามแผนกลยุทธ์หมุดหมายที่ 12 “ไทยมีกำลังคนสมรรถนะ สูง มุ่งเรียนรู้ต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต”

สืบเนื่องการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 6 ด้าน ตามพันธกิจ คือ ด้านการปกครอง ด้าน การศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์ และรัฐบาล โดยการ ทำนุบำรุงส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์คุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแลรักษาจัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนา ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายในการอุปถัมภ์คุ้มครอง และทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมการปรับปรุงองค์กร และกลไกที่รับผิดชอบทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การบริหารจัดการ มีความเป็น เอกภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนทุกศาสนา เพื่อนำ หลักธรรมทางศาสนามาใช้ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการ ดำรงชีวิตมากขึ้น หลังจากที่มีมหาเถรสมาคมได้ออกระเบียบว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2564 เพื่อให้บุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา องค์กรเผยแผ่ และเครือข่ายเผยแผ่ สามารถปฏิบัติงานการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาเป็นไปโดยสอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสนองตอบนโยบายของมหาเถรสมาคม ที่ทำให้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย และน้อมนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ BUDDHA โดยเฉพาะ U คือ Understanding เป็นการปลูกฝังความเข้าใจด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญมาก แต่จะอย่างไรหรือมีวิธีการอย่างไรที่จะให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาชนให้เกิดความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เมื่อพิจารณาในองค์กรทางศาสนาที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด ก็คือ วัด ซึ่งมีตั้งทุกท้องถิ่นเกือบทุกหมู่บ้านในประเทศ อยู่ทั้งในเขตเมือง ในเขตชนบท โดยเฉพาะชาวพุทธทุกคนอาจจะเรียกได้ว่า รู้จักวัด และใช้บริการ ตั้งแต่เกิดจนตาย และเมื่อวัดเป็นหน่วยตั้งต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนาวัดซึ่งนอกเหนือการทํานุบำรุงดูแลเรื่องสถานที่ เช่น ความสะอาดของเสนาสนะ ห้องสุขา ความระเบียบเรียบร้อยของการจัดเก็บข้าวของเครื่องใช้ และไม่ควรละเลยที่จะไม่พูดถึงสิ่งสำคัญของวัด คือการทำหน้าที่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ดี จากการสำรวจวัดในสภาพปัจจุบันนี้ พบว่า การทำหน้าที่หน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา บางวัดก็เป็นเพียงสถานที่ในการทำบุญบำเพ็ญกุศล ของประชาชน หรือสำหรับเข้าไปกราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่หน้าที่การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ยังมีไม่มากพอ หรือดำเนินการเฉพาะในวัดสำคัญ ๆ เช่นวัดของเจ้าคณะปกครองสงฆ์ (เจ้าคณะจังหวัดจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล) เท่านั้น ผู้ศึกษาจึงมีเหตุผลว่า ถ้าสามารถมีข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็น “แนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่” เพื่อหาต้นแบบ และพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน คงจะเป็นคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนามากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ศึกษามุ่งหวังว่าสามารถเป็นต้นแบบที่จะขยายผลไปใช้ส่งเสริมพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ของวัดทุกวัดในประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการและแนวคิดที่เป็นกรอบ หรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ

(1) หลักการพัฒนาองค์กร

เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพขององค์กร หรือกิจกรรมใดใด โดยใช้วิธีการวัดผลในการประเมินค่าต่าง ๆ ประกอบด้วยขั้นตอน ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย หมายถึง กำหนดเป้าหมายที่ต้องการปรับปรุง หรือพัฒนาในองค์กร หรือกิจกรรม ที่ต้องการวัดผล

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกตัวชี้วัด คือเลือกตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ต้องการ และวัดได้ง่าย

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดเกณฑ์การวัด หมายถึง เกณฑ์ หรือมาตรฐานที่ใช้ในการวัดตัวชี้วัด เพื่อให้การวัดมีอิสระ และสามารถวัดได้ทุกสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ จัดทำระบบเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการจากตัวชี้วัดที่เลือก โดยใช้วิธีที่เหมาะสมกับเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การสรุปและสกัดความรู้ที่สำคัญจากข้อมูลที่รวบรวมมาได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงและพัฒนา คือ การปรับปรุงหรือพัฒนากระบวนการ หรือกิจกรรมที่ต้องการ ตามผลการวิเคราะห์ เพื่อให้การพัฒนามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การวัดผล คือ วัดผลของการปรับปรุง หรือการพัฒนา ที่ได้ทำมา โดยใช้ตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำผลการวัดไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไป

(2) หลักปฏิรูปเทศ 4 ความหมายของ ปฏิรูปเทศ คือ อยู่ในถิ่นที่สมควร ธรรมะในเรื่องนี้ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ของการพัฒนาวัด กำหนดไว้ 4 หัวข้อ คือ

- อาวาสเป็นที่สบาย หมายถึง ที่อยู่ของเรา (หมายถึงวัด) รวมทั้งรอบบริเวณวัดของเรา การพัฒนาวัดในข้อแรก คือ ทำให้อาคารสถานที่ต่าง ๆ มีความน่าอยู่ น่าสบาย
- อาหารเป็นที่สบาย ข้อที่สองในการพัฒนาวัด และไม่ใช่เฉพาะการจัดอาหารในวัดให้ลงตัวเท่านั้น แต่รวมถึงการจัดการงบประมาณการเงินที่ใช้จ่ายในวัด ให้ลงตัว หากการบริหารเงินไม่ลงตัววัดยากที่จะเจริญ
- บุคคลเป็นที่สบาย ในที่นี้ หมายถึงตั้งแต่เจ้าอาวาส ลงมาจนกระทั่งสามเณร เด็กวัด และใครก็ตามที่มาอาศัยในวัด บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรม จนกระทั่งอยู่ในเกณฑ์ดี และอยู่ในระเบียบวินัยที่ดี
- ธรรมะเป็นที่สบาย หมายถึง จัดให้มีการเรียนการศึกษาของพระ และสามเณรในวัด และการเผยแผ่ธรรมสู่ประชาชน

(3) แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้อธิบายความหมายของการเผยแผ่ คือ การทำให้ขยายออกไป กว้างขวางออกไปซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อให้ชาวพุทธได้ทราบและประพฤติปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ไม่หลงมกมาย สรุป หลักการคือ การประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม และนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่การเทศนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ ในปัจจุบันรวมสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย เช่น การบรรยายธรรมผ่าน facebook หรือทีวีอินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัด ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่หลักธรรม หรือนำประชาชนเข้าวัดมาปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดเทศน์มหาชาติ การจัดงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่นวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา การจัดงานในวันที่กำหนดเป็นวันสำคัญของไทย เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง หรือการจัดงานเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น การบรรพชาอุปสมบทเฉลิมพระเกียรติ การปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาความสะอาดในวัด นอกจากนี้ อาจการจัดแสดงพระธรรมเทศนาในวันธรรมสวนะ การดำเนินการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) หมู่บ้านรักษาศีลห้า รวมทั้งการส่งพระสงฆ์ทำหน้าที่พระธรรมทูต หรือครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

(4) หลักการประเมินแบบ Milestone คือ การประเมินผลตัวชี้วัดตามขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นการประเมินผลความสำเร็จจากความสำเร็จของผลการดำเนินงานตามขั้นตอน/แผนงาน/โครงการเทียบกับแผนงานที่กำหนด แล้วพิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนด การใช้การประเมินแบบ Milestone เนื่องจากตัวชี้วัด บางเรื่องไม่สามารถเก็บสถิติคำนวณเป็นตัวเลข ร้อยละ ค่าเฉลี่ยได้ แต่สามารถอธิบายขั้นตอนลำดับงานได้ ดังนั้นการวัดผลแบบ Milestone จึงใช้เพื่อประเมินงานวิชาการ ในความสำเร็จเนื้อหาโครงการ รวมทั้งวัดผลความก้าวหน้าการดำเนินงาน เป็นต้น

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

(1) การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหา (SWOT Analysis)

เพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ของจังหวัดขอนแก่น กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร มีปัจจัยอะไรที่มีผลกระทบอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์หาวิธีการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ ต่อไป

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1.ความเข้มแข็งของเจ้าอาวาส ด้วยตำแหน่งทางการปกครองของคณะสงฆ์อื่น ๆ ด้วย เช่น ดำรงเจ้าคณะจังหวัด/อำเภอ/ตำบล หรือทำหน้าที่เลขานุการของเจ้าคณะพระสังฆาธิการ เหล่านั้น 2.วัดมีอยู่ทั่วประเทศ ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย 3.รัฐให้การอุปถัมภ์คุ้มครอง และให้เสรีภาพในการทำกิจกรรมทางศาสนา ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย	1.ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พระนักเทศน์ พระนักเผยแผ่ พระธรรมทูต พระจริยนิเทศก์ 2.วัดโดยส่วนมาก ทำกิจกรรมด้านการเผยแผ่น้อยมาก 3.ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ ยังขาดองค์ความรู้ในการเผยแผ่อย่างแท้จริง 4.วิธีการและรูปแบบการเผยแผ่ ยังไม่มีความหลากหลายต่อประชาชนทุกกลุ่ม
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1.ประชาชนในจังหวัดส่วนมากเป็นพุทธศาสนิกชน 2.ความก้าวหน้าในเทคโนโลยี ทำให้การเผยแผ่ทำได้หลากหลาย 3.การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ดีขึ้น	1.ขาดความร่วมมือของชุมชนในการร่วมกิจกรรมของวัด 2.ความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ที่มีความเป็นเมืองมากขึ้น คนต้องมีความเร่งรีบในการเดินทางและประกอบอาชีพจนไม่มีเวลาเข้าวัด 3.ผลกระทบจากภาวะโรคระบาด ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ทำให้ประชาชนร่วมกิจกรรมที่วัดน้อยลง

(2) แนวทางการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนานโยบาย

เพื่อให้การส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ มีผลเป็นรูปธรรม ผู้ศึกษาขอเสนอแนะนโยบายในการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ **สร้างโมเดล E = MC²** โดยมีขั้นตอนการทำงาน เป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

1.ระยะแรกเข้า (Early Bird)

หมายถึง ช่วงระยะของรวบรวมข้อมูล และทำการประเมินสภาพปัจจุบันของวัด เพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์ และแบ่งประเภทของวัดเพื่อทำการส่งเสริมการพัฒนา ดังนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันของวัด เช่น สภาพเสนาสนะ (อาคารของวัด)

ลักษณะการใช้งานอาคาร จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ รวมทั้งกิจกรรมของวัดที่ดำเนินการในปัจจุบันทั้งในและนอกวัด

1.2 ทำการประเมินวัด โดยใช้แบบการประเมินการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ จาก

หลักเกณฑ์ตามคู่มือการพัฒนาวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กำหนดไว้ 22 หัวข้อ และกำหนดค่า

คะแนนเป็นระดับคะแนน 1 – 5 (มากสุด คือ 5 และน้อยสุดคือ 1) รายละเอียดการให้คะแนนดูจากภาคผนวก

ข้อที่	รายการที่ประเมิน	ระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
1	การแสดงพระธรรมเทศนาในวัดของพระภิกษุในช่วงเช้าพรรษา					
2	การแสดงพระธรรมเทศนาในวัดของพระภิกษุในช่วงออกพรรษา					
3	การออกไปอบรมศีลธรรมแก่ครูและนักเรียนในสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร					
4	การออกไปอบรมศีลธรรมแก่ประชาชนตามหมู่บ้านของพระภิกษุ					
5	การออกไปอบรมศีลธรรมแก่ประชาชนตามหน่วยงานต่าง ๆ ของพระภิกษุ					
6	มีผู้มาฟังเทศน์ที่วัดในวันพระในช่วงเช้าพรรษา					
7	มีผู้มาฟังเทศน์ที่วัดในวันพระในช่วงออกพรรษา					
8	มีผู้มาทำบุญและร่วมพิธีในวันสำคัญทางศาสนา					
9	พระภิกษุที่ไปอบรมศีลธรรมแก่ประชาชนนอกวัด					
10	การจัดกิจกรรมในวันมาฆบูชา					
11	การจัดกิจกรรมในวันวิสาขบูชา					
12	การจัดกิจกรรมในวันอาสาฬหบูชา					
13	การจัดกิจกรรมในวันเข้าพรรษา					
14	การจัดกิจกรรมในวันออกพรรษา					
15	การจัดห้องสมุด หรือที่อ่านหนังสือในวัด					
16	จำนวนหนังสือทางพระพุทธศาสนาที่มีภายในวัด					
17	จำนวนผู้ที่มีถืออุโบสถศีลในวันพระในช่วงเช้าพรรษา					
18	การฝึกเจริญวิปัสสนาแก่ประชาชน					
19	จำนวนวันสำคัญที่จัดให้มีกิจกรรมพิเศษ เช่น กิจกรรมจิตอาสา					
20	ผู้เข้าใช้ห้องสมุด หรือที่อ่านหนังสือของวัด					
21	การจัดพิพิธภัณฑสถานหรือพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในวัด					
22	ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานหรือพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในวัด					
	คะแนนรวม					

1.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินวัด เพื่อจัดกลุ่มวัดพัฒนาด้านการเผยแผ่เป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีประเมินแบบ Milestones ดังนี้

- (1) วัดที่ได้รับคะแนน 22 – 66 คะแนน ถือเป็นวัดพัฒนาด้านการเผยแผ่พื้นฐาน
- (2) วัดที่ได้รับคะแนน 66 – 88 คะแนน ถือเป็นวัดพัฒนาด้านการเผยแผ่ตัวอย่าง
- (3) วัดที่ได้รับคะแนน 89 คะแนนขึ้นไป ถือเป็นวัดพัฒนาด้านการเผยแผ่ยอดเยี่ยม

1.4 การประเมินใช้ในรูปแบบคณะกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัด (เป็นคณะกรรมการที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2564) โดยมีโครงสร้างคณะกรรมการ ดังนี้

โครงสร้างคณะกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัด

(1) เจ้าคณะจังหวัดกำแพงเพชร	ประธานกรรมการ
(2) รองเจ้าคณะจังหวัดกำแพงเพชร	รองประธานกรรมการ
(3) เจ้าคณะอำเภอ และ/หรือเจ้าคณะตำบล	กรรมการ

ที่ได้รับการคัดเลือกจากเจ้าคณะจังหวัด ไม่เกิน 7 รูป

- (4) ผู้แทนองค์กรเผยแผ่ หรือเครือข่ายเผยแผ่ จำนวน 4 คน กรรมการ
- (5) กรรมการโดยตำแหน่ง 5 รูป/คน ประกอบด้วย
 - เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัด
 - รองผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร ที่กำกับดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด
 - ศิษยาภิบาลจังหวัด
 - ประชาสัมพันธ์จังหวัด
 - วัฒนธรรมจังหวัด
- (6) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน
- (7) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กรรมการและเลขาธิการ

1.5 กำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อนวัดพัฒนาด้านการเผยแผ่ ปีละร้อยละ 20 (ประมาณ 125 วัด) เช่นเดียวกับวัดที่เข้าร่วมโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข โดยดำเนินการควบคู่กันไป กำหนดครบทุกวัดในจังหวัด ภายในระยะเวลา 5 ปี

2.ระยะการรณรงค์ขับเคลื่อน (Movement)

หมายถึง ช่วงเวลาที่นำผลการประเมินจากระยะแรกเข้า (Early Bird) มาดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ โดยมีการประชุมชี้แจงแก่คณะสงฆ์ ถึงความสำคัญการขับเคลื่อนวัดด้านการเผยแผ่ และกำหนดกิจกรรมการเผยแผ่ที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมเผยแผ่ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

2.1 นำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ หรือเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเข้าที่ประชุม คณะสงฆ์ในระดับเจ้าคณะอำเภอ และระดับตำบล จัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจต่อเจ้าคณะผู้ปกครอง เพื่อแจ้งวัด ทุกวัดในจังหวัด ให้ความร่วมมือ และทำการขับเคลื่อนการทำงาน ตามเป้าหมายที่วางไว้ (ปีละ 125 วัด)

2.2 ส่งเสริมให้วัดดำเนินทำกิจกรรมด้านการเผยแผ่ในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมในวัน ธรรมสวนะ การปฏิบัติธรรม การทำบุญตักบาตร การส่งพระสงฆ์ออกไปเผยแผ่นอกวัด เป็นต้น ตามข้อมูลที่ได้รับจากผล การประเมินว่าเป็นวัดพัฒนาด้านการเผยแผ่ ในกลุ่มใด โดยเน้นที่ทำสิ่งที่ขาด และพัฒนาสิ่งที่ทำแล้วให้ดีขึ้น

2.3 ส่งเสริมการฝึกอบรมพระสงฆ์ ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ (พระจริยนิเทศก์ พระธรรมทูต พระนักเทศน์ พระนักเผยแผ่ ฯลฯ) ซึ่งเมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้ว มีการมอบประกาศนียบัตรเป็นผู้ผ่านการ ฝึกอบรม และขึ้นทะเบียนไว้ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

2.4 ส่งเสริมให้วัดทำการเผยแผ่หลักธรรมทางผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การบรรยาย ธรรมผ่าน facebook หรือทีวีอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นทางเลือกของการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กลุ่ม ประชาชนที่ไม่สามารถมาวัดได้ โดยไม่จำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

2.5 ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างวัด โดยทำหน้าที่วัดพี่เลี้ยง (หมายถึงวัดที่มีผลการ ประเมินในเกณฑ์ยอดเยี่ยม อาจเป็นวัดของเจ้าคณะผู้ปกครอง) ทำหน้าที่ช่วยเหลือวัดที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และให้คำแนะนำในการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่วัด

3. ระยะตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงาน (check and correction)

หมายถึง การทบทวนตรวจสอบผลการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ ในช่วงเวลา ระยะแรกเข้า และระยะรณรงค์ขับเคลื่อน เพื่อการแก้ไขปัญหาที่พบ และปรับปรุงวิธีการทำงานให้สมบูรณ์ต่อไป คือ

3.1 ทำการทบทวนตรวจสอบ กรณีมีวัดยังไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับพื้นฐาน ทำการวิเคราะห์ว่า มีสาเหตุจากอะไร และทำรายงานเสนอคณะกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อหาหนทางแก้ไข สำหรับ วัดใดผ่านการประเมิน ก็ทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จสู่สาธารณะ และสื่อมวลชน

3.2 หากการทบทวนตรวจสอบ พบสาเหตุในเรื่องการขาดแคลนพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่การ เผยแผ่ โดยประสานแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคราชการ และคณะสงฆ์จัดการฝึกอบรมอย่างเร่งด่วนต่อไป

3.3 กรณีในปีแรก มีผลการดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย (125 วัด) นำเสนอเรื่องนี้ ต่อผู้บริหารระดับสูง เพื่อขยายผลนำไปใช้ส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ ในจังหวัดขนาดกลางที่มีบริบท ใกล้เคียงกัน (เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 อีก 3 จังหวัด คือจังหวัดพิจิตร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัด เพชรบูรณ์) เพื่อการเปรียบเทียบผลการดำเนินการ (Benchmarks) เพื่อสร้างเป็นนโยบายที่สำคัญต่อไป

ตารางที่ 3 สรุปแผนการดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่

ช่วงเวลา	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	วิธีการ	ระยะเวลาการดำเนินการ
Early Bird	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด	1.จัดเก็บข้อมูลวัด	30 วัน
		2.ทำการประเมินวัดเพื่อจัดกลุ่ม	30 วัน
Movement	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด	1.จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ	15 วัน
	ร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัด และสถาบัน	ต่อเจ้าคณะผู้ปกครอง	
	ศึกษาในจังหวัด เช่น มหาวิทยาลัย	2.ส่งเสริมกิจกรรมวัดด้านการเผยแผ่	ตลอดปี
	ราชภัฏ สถาบันอาชีวศึกษา	ทั้งในและนอกวัด	
		3.ฝึกอบรมพระสงฆ์นักเผยแผ่	ปีละ 2 ครั้ง ๆ ละ 2-3 วัน
		4.ส่งเสริมการเผยแผ่ ด้วยเทคโนโลยี	
		สารสนเทศ สื่อดิจิทัล	
		5.จัดตั้งวัดที่เลี้ยง	15 วัน
Check and Corrections	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด	1.ทบทวนขั้นตอน วิธีการทำงาน และ	ตลอดปี
	ร่วมกับคณะสงฆ์	วิเคราะห์จุดบกพร่อง	
		2.ส่งแก้ไขในชั้น Early Bird และ/หรือ	ตลอดปี
		ชั้น Movement	
		3.ขยายผลไปจังหวัดขนาดกลาง	เริ่มต้นปีที่ 2

2.2.3 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการ

(1) การประเมินผลเพื่อจัดกลุ่มวัดที่มีการพัฒนาด้านการเผยแผ่ อาจมีข้อเปี่ยงเบนจากความเป็นจริง เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลด้วยบุคคล ซึ่งอาจเกิดความมีอคติ (Bias) ระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูลที่น้อย การบันทึกข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อน

(2) ความรู้ความเข้าใจของเจ้าคณะผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจยังไม่มีเพียงพอ ในแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ เนื่องจากการส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่เป็นเรื่องใหม่

(3) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นงานหนึ่งของคณะสงฆ์ แต่พระสงฆ์ทุกรูปมีความสามารถในการเผยแผ่ที่แตกต่างกัน

(4) ระยะเวลาตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงาน (check and correction) ทำไม่ต่อเนื่องและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันที ทำให้การขับเคลื่อนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

2.2.4 แนวทางการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

(1) จัดให้มีการฝึกอบรมข้าราชการ เจ้าหน้าที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ให้มีทักษะ และความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งการใช้เครื่องมือด้านดิจิทัลในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลให้รวดเร็วมากขึ้น

(2) ประชุมชี้แจงแนวคิด วัตถุประสงค์ และวิธีการของการดำเนินโครงการการส่งเสริมพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ ในที่ประชุมคณะสงฆ์ทุกระดับในจังหวัด รวมทั้งที่ประชุมกรรมการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และค้นหาแนวร่วมร่วมเพื่อผลักดันการดำเนินการ

(3) กำหนดหลักสูตรการอบรมพระสงฆ์นักเผยแผ่ และรับสมัครพระสงฆ์ที่สนใจจะพัฒนาความสามารถตัวเอง อย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง

(4) เพื่อการตรวจสอบและปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีผู้รับผิดชอบ ซึ่งอาจแต่งตั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือมีพระสงฆ์ที่เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนข้อเสนอ แนวทางส่งเสริมการพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ของจังหวัดชนากลาง กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ให้เกิดเป็นรูปธรรม มีผลสัมฤทธิ์สู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นผู้นำที่ประพฤติตนอยู่ในกฎ ระเบียบ ไม่ทุจริต ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่านิยมสร้างสรรค์ สามารถจัดวางระบบการสื่อสารองค์กรให้เกิดขึ้นในหน่วยงานได้ มีความรู้ที่ดีในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน และมีความเข้าใจนโยบายของมหาเถรสมาคม เป็นผู้มีความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ หรือตอบรับต่อบริบทความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และคณะสงฆ์ได้ดี

2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีจุดยืน ยึดมั่น และนำองค์กรไปสู่องค์กรที่มีธรรมาภิบาล โดยบริหารองค์ใน 3 มิติ ได้แก่ บริหารงาน บริหารคน และบริหารงบประมาณ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การตัดสินใจ (Decision Making) ในการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ การควบคุม ภายใน และการสร้างระบบการตรวจสอบ โดยบริหารควบคู่กับการใช้อำนาจของผู้นำในการสร้าง วัฒนธรรม การจัดระบบต่อต้านทุจริตในองค์กร และสามารถรับผลสะท้อนของผู้ใต้บังคับบัญชา และบริบทภายในและภายนอกองค์กร เพื่อการปรับปรุงการบริหารงานให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

4. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) ทั้งภายในและภายนอก องค์กร การสื่อสารที่ดีนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างประสิทธิภาพการทำงาน ลดปัญหาความเข้าใจ ที่ผิดพลาด ตลอดจน เสริมสร้างการสื่อสารอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ของการสื่อสาร

โดยสรุป ในภาวะปัจจุบันสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ต้องการผู้นำที่มีความสามารถ ในการเปลี่ยนแปลงปรับตัว และยืดหยุ่น สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ทั้งในระดับตนเอง ทีมงาน องค์กร เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สร้างคุณค่า หรือเพิ่มประสิทธิภาพ โดยเน้นพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคล การพัฒนาผู้อื่นและการสร้างการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร การทำงานและสนับสนุน ให้เกิดบูรณาการ การสร้างการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมและความสามารถทางดิจิทัล ให้กับองค์กร และประเทศชาติในภาพรวม

3. แผนพัฒนาตนเอง

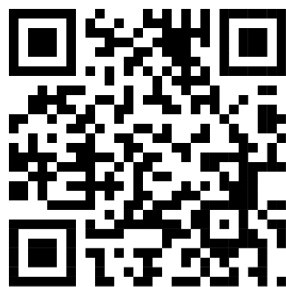
(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

1. หนังสือ “ศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” .พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (กันยายน 2565)
2. แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ,กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
3. แนวทางการพัฒนาวัดตามมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในจังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร (2557)
4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา : การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย จังหวัดเชียงใหม่ ,บทคัดย่องานวิจัย พระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2559)

ภาคผนวก

คู่มือการประเมินมาตรฐาน
การพัฒนาวัด

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ - สกุล นายพิพัฒน์ บุญคุ้มอยู่

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบริหารทั่วไป)/มหาวิทยาลัยรามคำแหง /2530
 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต /มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช/2548
 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ทางกฎหมายมหาชน /มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ /2555
 ปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตทางรัฐประศาสนศาสตร์ วิชาเอกการบริหารทรัพยากรมนุษย์
 / สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ / 2540

ประสบการณ์การรับราชการ

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดระนอง ปี พ.ศ.2560- 2562
 ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสงขลา ปี พ.ศ.2562- 2563
 ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดยะลา ปี พ.ศ.2563- 2564

ผลงานทางวิชาการ

คู่มือการจัดการศาสนสมบัติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร
 ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร ชั้น 2
 ถนนกำแพงเพชร - สุโขทัย ตำบลหนองปลิง
 อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร